

Høyre vil ha nullvisjon for selvmord

Stadig flere unge forteller at de sliter med psykiske plager. Plager som gjør hverdagen vanskelig for mange og reduserer sjansen til å fullføre skole og senere delta i arbeidslivet. Utviklingen er bekymringsverdig for de unge, familiene deres og for velferdsstatens bæreevne. Flertallet av unge som mottar arbeidsavklaringspenger gjør det grunnet psykiske plager.

Økt åpenhet om psykisk helse er positivt og bidrar til at flere unge setter ord på sine plager. Samtidig ser vi at det er mange unge som trenger hjelp til å løse noe som er vanskelig, uten at det nødvendigvis er snakk om et behov for diagnose og behandling. Vi må sikre bedre hjelp til de som trenger behandling, og samtidig gi mer trygghet og veiledning til de som er usikre i en krevende ungdomstid.

Norge bruker store ressurser på mange tiltak for psykiske lidelser men vet for lite om hva som gir best effekt. Derfor er det behov for å vite mer om hva som ligger til grunn for at flere unge rapporterer psykiske plager, og evaluere tiltakene som er iverksatt.

Bedre forebygging og raskere behandling av psykisk uhelse blant barn og unge øker muligheten for mestring i ungdomstiden og senere livet.

Høyre vil:

Sikre bedre forebygging og behandling ved å:

- Innføre nullvisjon for selvmord.
- Barn og unge skal gis høykvalitetsutredning raskt slik at de får den riktige tverrfaglige oppfølgingen ut fra sine behov.
- Tilby barn og unge kvalitetssikret informasjon og tilgang til råd og veiledning på nett gjennom en videreutvikling av DIGI-UNG programmet.
- Øke innsatsen av tiltak rettet mot unge, ved å sikre at økonomisk prioritering og utvikling innen utredning og behandling av unge skal være større enn for den øvrige tjenesten.
- Innføre rett til vurderingstime innen 3 uker, når barn eller unge henvises til Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) eller distriktpsykiatrisk senter (DPS).
- Øke oppgavefordelingen og i større grad legge til rette for etablering av spesialiserte behandlingstilbud rettet mot barn og unge for å sikre at de beste metodene kan gjøres tilgjengelig med høy kvalitet. BUP og DPS skal ha ansvar for å være kjent med relevante tilbud i deres område og sikre sømløst og faglig begrunnet samarbeid i hvert pasienttilfelle.
- Sikre etterlatte etter selvmord tilgang på hjelp og støtte.
- Sikre at skolen benytter forebyggingsprogrammer som har dokumentert effekt mot selvskaading og selvmord.
- Konkretisere temaet livsmestring gjennom læringsmål som sikrer et tilbud i tråd med elevenes innspill og behov.
- At kommunepsykologen skal ha en rådgivende funksjon i de enkelte skolene og skal bistå sosialpedagogisk rådgiver med tiltak som hjelper elever som sliter psykisk.
- Videreføre styrking av skolehelsetjenesten og sikre særskilt kompetanse på gutter og deres utfordringer.
- Sikre at barn og unge som ikke har fått bedret sin tilstand i løpet av ett år i kommunalt psykisk helsevern får en ny vurdering av behandlingstilbudet.
- Sikre at barnevernsinstitusjoner har en egen psykolog knyttet til seg for å tilby barnet/ungdommen den hjelpen de trenger.

Sikre inkludering og redusere utenforskap ved å:

- Utvide ordninger som utstyrssentraler og frikort for fritidsaktiviteter, samt styrke inkluderende tiltak som ALLEMED og Fritidserklæringen. Alle barn skal ha mulighet til å delta i minst én vanlig fritidsaktivitet.
- Forsterke innsatsen mot mobbing og utenforskap i barnehage og skole.
- Arbeide for å gjøre ordningen med redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehage for barn av foreldre med lav inntekt bedre kjent, slik at flere av de som kvalifiserer benytter ordningen.
- Styrke overgangen mellom skole og arbeid for unge med psykiske lidelser gjennom tverrfaglige tiltak som hjelper de å komme seg i arbeid eller utdanning.
- Etablere pilotprosjekt med Ung Invest i flere fylker for å gi ungdom som faller utenfor bedre muligheter til å oppleve mestring, fullføre skole og komme i jobb.
- Nav skal i sin oppfølging integrere hjelp til psykiske plager og økonomiske utfordringer. Ingen skal stå i passive tiltak. Navs tiltak må ta tak i den grunnleggende utfordringen hos den enkelte.
- Videreutvikle arbeidsmarkedstiltakene og sørge for at Nav i større grad bruker eksterne leverandører for å sikre et mangfold i tilbudet til hjelp for unge som sliter psykisk.
- La bemanningsbransjen i større grad få bidra i til å få flere unge med hull i CVen i arbeid.

Sikre mer kunnskap ved å:

- Utvide og styrke barnehage og skoles kompetanse til å se og handle tidlig, for å raskt fange opp barn og unge som trenger hjelp.
- Etablere følgeforskning for å dokumentere effektene av innføringen av det tverrfaglige temaet livsmestring i skolen.
- Utarbeide og publisere en regelmessig fremstilling av barn og unges oppvekstsvilkår, livskvalitet og helse.
- Forske mer på kjønnsforskjeller i psykiske helse blant barn og ungdom.
- Utarbeide en helhetlig strategi for å gi barn og unge en tryggere digital hverdag.
- Etablere et tverrfaglig forskningsmiljø som har i oppdrag å øke kunnskapsgrunnlaget om barn og digitale medier.
- Ha særskilt fokus på barnevernsbarnas psykiske helse i utviklingen av pakkeforløp for psykisk helse.
- Sikre at alle barnevernsinstitusjoner og ansatte i de ulike tjenestene i barnevernet skal ha kunnskap om psykisk helse, traumebevisst og traumeintensiv omsorg.

- Sikre at ansatte i barnevernet har kompetanse som står i forhold til sin makt og myndighet i saker om foreldreansvar og samværsrett.

Faktaboks

- Det er en økning i unge som rapporterer om psykiske plager, men vi vet for lite om årsakene til økningen.
- Økningen er størst blant jenter, men gutter er overrepresentert i selvmordsstatistikken.
- Andelen jenter mellom 15 og 20 år som får diagnostisert en psykisk lidelse har økt med rundt 40 prosent på fem år.
- Unge som har psykiske lidelser har mindre sjans for å fullføre videregående skole. Frafall i videregående skole øker risikoen for å bli ung og ufør med 21 prosent.
- 7 av 10 under 30 år som mottar arbeidsavklaringspenger (AAP) får ytelsen grunnet psykisk sykdom.
- For hver person i Norge som uføretrygdes for en psykisk lidelse, taper Norge gjennomsnittlig 21 arbeidsår.
- Siden 2014 har det blitt bevilget over 1,3 milliarder kroner til helsestasjons- og skolehelsetjenesten, det har gitt en sterk økning i antall helsesykepleiere og jordmødre i kommunene. I følge normtallene til Helsedirektoratet tilsvarer den ekstra kapasiteten bygget opp i 2017-2018 mulighet til å følge opp inntil 37.800 flere elever i barneskolen, 68.750 elever på ungdomsskolen eller 100.000 elever i videregående skole. Fra 2020 er kommunene lovpålagt å ha knyttet til seg psykolog.